

Pietari – väärinymmärretty kaupunki

Kun Pietari Suuri aikoinaan päätti muuttaa Venäjän, etenkin suunnata sen länteen ja Eurooppaan, oli hänelle ensiarvoisen tärkeää luopua kaikesta siitä vanhasta, joka symbolisoi Vanhaa Venäjää. Vanhasta luopuminen ei ollutkaan se vaikein osuus, vaan uuden luominen. Massiiviset rakennushankkeet ja kaupungin perustaminen upottavan suon päälle saattavat kuulostaa eriskummalliselta, mutta ei, kaikella on tarkoituksensa. Liikkuu legenda että Pietari Suuri etsi Suomenlahden rannalta sopivaa paikkaa linnoituksilleen ja sattui kysymään paikallisilta neuvoa. Paikalliset taas sautuivat olemaan suomalaisia ja erittäin tuskastuneita venäläisiin, joten he antoivat neuvon että rakenna tuohon, osoittaen suota. Eli suomalaiset ovat olleet Pietarin historiassa alusta lähtien mukana. Ja näin sille suolle kohosi Uuden Venäjän symboli Pyhä Pietari.

Uuden pääkaupungin rakentaminen kaikkine siihen liittyvine tarpeineen, oli massiivinen voimainponnistus, jossa menehtyi suuria määriä ihmisiä. Kesti monien tsaarien hallituskauden ennen kuin Pietari saatiin edes johonkin vaiheeseen. Mitä pidemmälle rakennustyöt etenivät ja aika kului, sitä massiivisempia ja prameampia hankkeita uudet hallitsijat kehittivät, joista osa (onneksi tai onnettomuudeksi) jäi toteutumatta, esimerkiksi Vasili saaren muuttaminen Venetsiaksi.

1910-luvulla suomalaiset puuttuivat taas asioiden kulkuun ja lähettivät V. I. Leninin matkaan junalla kohti Pietaria. Tästä alkaa uusi aikakausi nimeltään Leningrad. Pääkaupunki päätetään siirtää Moskovaan, koska Eurooppa ja eurooppalaisuus ovat liian lähellä. Toisena syynä, eikä suinkaan vähäisempänä,

on Leningradille suunniteltu uusi ja uljas tehtävä. Siitä on tuleva kommunistisen maailman pääkaupunki. No, kun kommunismin leviämismuotit ei ollutkaan niin kiivas kuin oli odotettu, Leningrad vaipuu onohduksiin ja elämään omaa elämäänsä.

Tämän uuden aikakauden olennaisin osa on, että Leningradin asukkaat ovat yhtäkkiä joutuneet suurelle näyttämölle, josta vieraileva teatteriryhmä on jo poistunut, mutta jättänyt lavasteet paikalleen. Yleisöäkin saapuu oikein ulkomailta asti katsomaan sankoin joukoin, mutta leningradilaiset vain ihmettelevät, mitä pitäisi sanoa ja miten toimia. Vuosien kuluessa ihmiset kuitenkin tottuvat käymään uimassa kirkossa, viemään lapsensa päivähoitoon ruhtinaan palatsiin, ajamaan hautausmaan läpi rakennettua tietä pitkin, jne. Yleisesti elämään sitä absurdia elämää, josta jo Gogol aikoinaan kirjoitti. Niin absurdia, että siitä on moni suomalainenkin humaltunut aikojen saatossa.

1990-luvun alussa suomalaiset puuttuivat taas peliin, passiivisesti tällä kertaa. Lähden Leningradiin, junalla. Pääsen opiskelemaan teatterikouluun, jota Neuvostoliitossa pidettiin vallankumouksen ja väärin ajatusten kehtona. Tämä ajatus ainakin tuli mieleeni tehdessämme luokkahuoneen remonttia — sieltä löytyi 38 mikrofonia; tai silloin kun huomasin, että perääni oli laitettu KGB:n tarkkailija, varmaankin vain huolehtimaan turvallisuudestani. Tässä kohdalla moni ehkä kuvittelee minun olevan vainoharhainen, mutta olen tutustunut kyseiseen naiseen.

Ensimmäisenä yönä kiersin koko Leningradin käyden jokaisella metroasemalla kurkistamassa olisikohan tämä se minun asuinalueeni — ei ollut. Tämän

jälkeen oli kaupungin kartta selvänä päässäni. Tuli aika ruveta ottamaan tarkemmin selvää siitä, mitä sillä kartalla sijaitisi. Koska en osannut kieltä, en voinut sitä keneltäkään kysyä, joten se oli selvitettävä itse. Hyväksi keinoksi osoittautui venäläinen kirjallisuus, erityisesti klassikot; ne sopivat oivasti yhteen myös koulun opetusohjelman kanssa. Niin siten kiertelin Leningradin öisillä kaduilla kirjojen kanssa tutustumassa Pietariin. Monet kaupungin kirjailijoista ovat sitä mieltä, että Pietari on kone, jota ei ole luotu auttamaan ihmistä, vaan tekemään hänen elämänsä vaikeaksi, aina ilmastoja myöten. Tämän minäkin sain kokea kävellessäni öisillä, tuulisilla kaduilla. Sairastuin keuhkoputkentulehdukseen. Tällöin sain tutustua asiaan, joka yhdistää Pietarin/Leningradin muuhun Venäjään/Neuvostoliittoon. Vodkaan. Aineeseen, jonka kemiallisen kaavan Mendelejev tsaarin pyynnöstä kehitti Pietarissa. Kuumeeni hoidettiin perinteisellä tavalla: 2dl vodkaa, 1tl ruokasoodaa, 1tl suolaa. Sekoitetaan huolellisesti ja nautitaan kerralla. Nukkumaan saa mennä aikaisintaan tunnin kuluttua. Hemmetin pahaa, mutta aamuun mennessä oloni oli kummasti kohentunut.

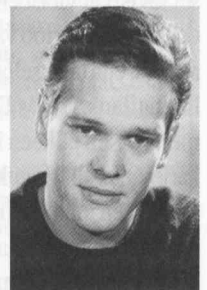
Sitten sattui jotain, joka aloitti kolmannen vaiheen Leningradin historiassa. Isoäitini soitti minulle kahdelta yöllä ja sanoi: ”No nyt ne saatanan ryssät ovat alkaneet sotimaan, eikä sinulla ole edes pyssyä mukana. Tankit on jo Eremitaasin edustalla!” Vietin yöni odottaen pommien iskeytyvän talooni tai sen lähistölle. Aamulla, kun oli hiljaista, kurkistin ovesta. Rappukäytävässä oli tavallinen meno: ihmisiä kiirehtimässä töihin. Uskaltauduin kadulle. Saapuessani koululle ilmoitin kaikille, että Venäjällä on hätätila ja vallankaappaus ja että tankit ovat kadulla. Sain vastaukseksi naurua: nyt se ulkomaalainen on ymmärtänyt asiat aivan väärin. Ei täällä mitään sellaista tapahdu. Seuraavana päivänä asia sai oikaisun, kun joku oli edellisenä iltana todellakin nähnyt televisiossa tankit kadulla. Koulumme sijaitsi tapahtumapaikasta noin kilometrin päässä.

Näin alkoi Leningradin kolmas vaihe. Oli kuin Leningrad-näytelmän lavasteisiin olisi syytetty valot. Yllättäen kaikki huomasivat, että kaupungin nimi olikin Pietari, katujen nimet olivatkin jotain aivan muuta kuin niiden vuosikymmenien ajan oli luultu

olevan. Lavasteiden ja niiden välissä poukkoilevien teiden huomattiin rapistuneen ja menneen huonoon kuntoon. Peri pietarilaiseen tapaan sille ei tehty mitään, vaan jäätiin odottamaan, että jokin kansainvälinen tuotemerkki perustaisi alakertaan myymälänsä, eli maalaisi koko talon. Tai suomalaiset, joita pelotti ajaa kaupungin kuoppaisilla kaduilla ja jotka olivat huolissaan jätevesiongelmasta, tekisivät asialle jotain. Olihan kyseisen kaupungin rakentaminen tälle kiro-tulle suolle osittain heidän syytään.

Mutta miten päin tahansa, Pietari sai itsetuntonsa takaisin ja löytyi luonnos näytelmään, johon kaupungin asukkaiden tulisi osallistua. Alkoi roolijako. Se ei ollut kaikkien mielestä oikeudenmukainen. Ihmisten saapuessa paikalle roolit oli jo jaettu. Alun sadatteluun jälkeen asukkaat päättivät suivaantuneina kirjoittaa omat näytelmänsä. Näin alkoi muodostua erilaisia alakulttuurisia luomuksia. Joku päätti ryhtyä keräämään puhelinjohtoja, raitiovaanukiskoja tai käytettyjä autoja. Toinen taas järjestämään opastettuja, laittomia kiertokäyntejä Pietarin erittäin liukkaille ja vaarallisille katoille. Joku taas ryhtyi harjoittelemaan näytelmää luomiskertomuksesta. Siitä on tarkoitus tulla kaksi- tai kolmepäiväinen spehtaakkeli. Vielä ei tiedetä, sillä harjoitusvaihe on pahasti kesken, ollut jo kuudetta vuotta.

Näin on muotoutunut se kaupunki, jota ei voi ymmärtää järjellä eikä ole koskaan voinut. Pietarin voi vain tuntea ja päästää sen sisälleen tai olla päästämättä. Varoituksen sana: jos Pietarin päästää liivahtamaan sisälleen, ei sitä saa sieltä millään pois.

V i l l e H a a p a s a l o

Ville Haapasalo on suomalainen näyttelijä